

แนวทางบริหารตามหลักการอย่างยั่งยืนสำหรับโรงแรมขนาดกลาง
และขนาดเล็กในเกาะช้าง จังหวัดตราด

AN APPROACH OF SUSTAINABLE MANAGEMENT FOR MEDIUM AND
SMALL HOTEL IN KOH CHANG, TRAT PROVINCE

ชวลีย์ ณ ถลาง¹ พกามาศ ชัยรัตน์² สุรพจน์ ณ ถลาง³ เกริกกิต ชัยรัตน์⁴

Chawalee Na Thalang, Pakamas Chairatana, Surapote Na Thalang, Krirkkit Chairatana

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ประเมินศักยภาพของโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง ภายใต้หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2.ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อธุรกิจโรงแรมขนาดกลาง และโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง 3.นำเสนอแนวทางบริหารตามหลักการอย่างยั่งยืนสำหรับโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเกาะช้าง จังหวัดตราด แนวทางการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 กลุ่มๆ ละ 20 คน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ และประชาชนในเกาะช้าง ใช้การสัมภาษณ์แบบอ้าอิงต่อเครื่องมือการวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นผลการวิจัยพบว่า 1.โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้างมีศักยภาพด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว และเป็นมิตรกับชุมชน แต่มีปัญหาและข้อจำกัดด้านเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2.ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โรงแรมมีศักยภาพในด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวและในด้านเป็นมิตร

Received: 2020-07-09 Revised: 2020-08-03 Accepted: 2020-08-03

¹ สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม, มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management University of Phayao, e-mail: pakamaschairatana@gmail.com

² สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม, มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management University of Phayao, e-mail: pakamaschairatana@gmail.com

³ ปรัชญาดุสิตบัณฑิตสาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Doctor of Philosophy (Environmental Management) National Institute of Development Administration

⁴ สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม, มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management University of Phayao, e-mail: pakamaschairatana@gmail.com

กับสิ่งแวดล้อม ส่วนในความเห็นของชุมชนโรงแรมมีศักยภาพด้านเป็นมิตรกับชุมชน และด้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมสิ่งแวดล้อมกับชุมชน แต่ไม่มีศักยภาพด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม 3.แนวทางบริหารตามหลักการอย่างยั่งยืนสำหรับโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง ได้แก่ 1) หลักการลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ณ สถานประกอบการ 2) พัฒนาห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3) มีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ (Key Words): แนวทางบริหารหลักการอย่างยั่งยืน; ธุรกิจโรงแรม; อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

Abstract

The objectives of this research were to 1. Evaluate the potential factors of medium and small hotel on sustainable management. 2. Study the hotel's sustainable management in the perspective of tourist and community. 3. Propose an approach of sustainable management for medium and small Hotel in Koh Chang. The research was a qualitative research using the In depth interview with 3 groups of stakeholder informants. They were 20 each group of medium and small hotel entrepreneurs, Thai and foreign tourists and community members by Snow Ball sampling and applied the content analysis. The research data found 1. There are active potential factors of medium and small hotel in tourist friendly and community friendly but weak potential in environment friendly. 2. The tourists data indicated that hotels have both potential factors in tourist friendly and environment friendly. Refer to community members data informed the potential factors of hotels in community friendly and hotels' participation in community environmental activities but there is no potential factor in environmental management. 3. An approach of sustainable management for medium and small Hotel in Koh Chang 1) Environmental On-Site treatment. 2) Developing of supply chain for sustainable management. 3) Enforcement of carrying capacity regulation.

Keywords: An Approach of Sustainable Management; Hotel Business; Koh Chang National Park

บทนำ (Introduction)

แผนการพัฒนการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” ให้ความสำคัญกับหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการส่งเสริมความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรมอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือเรียกว่า การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. 2560-2564 ขึ้น เพื่อเป็นแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากจำนวน 14 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นเป็นทวิคูณจำนวน 29.8 ล้านคนใน พ.ศ. 2558 จนถึงจำนวน 38.2 ล้านคนใน พ.ศ. 2561 (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) เมื่อพิจารณาจากดัชนีชี้วัดในด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวไทยพบว่าประเทศไทยมีขีดความสามารถสูงในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) อยู่ในอันดับ 7 ของโลก ด้านโครงสร้างพื้นฐานบริการสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Service Infrastructure) อยู่ในอันดับ 16 ของโลก และด้านการแข่งขันทางราคา (Price Competitiveness) อยู่ในอันดับที่ 18 ในขณะที่มีความสามารถต่ำในการแข่งขันด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) อยู่อันดับ 122 ของโลก (ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว, พ.ศ. 2560-2564) รายงานผลการสำรวจสำมะโนธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรม ปี 2561 และข้อมูลการจัดตั้งธุรกิจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2561) ระบุว่า รายได้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ในปี 2561 มีมูลค่า 7,013,971 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.0 ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของประเทศ โดยภาคบริการเพิ่มขึ้นมากที่สุด ส่วนใหญ่คือ ธุรกิจโรงแรม (บทสรุปผู้บริหาร รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SME SPEED UP ปีพ.ศ. 2562 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562)

ข้อมูลการลงทุนด้านโรงแรมของศูนย์วิจัยกสิกรไทย รายงานว่า ในปีพ.ศ. 2559 ธุรกิจโรงแรมมีรายได้ ประมาณ 537,000 - 544,000 ล้านบาท หรือเติบโตร้อยละ 4.7 -6.0 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย 2560) เมื่อพิจารณาจากข้อมูล ของศูนย์วิจัยกรุงศรี พบว่าแนวโน้มธุรกิจโรงแรม ปี 2562- 2564 มีรูปแบบการลงทุนส่วนใหญ่เป็นการขยายจำนวนโรงแรมระดับกลาง (3 ดาว) และ

โรงแรมราคาประหยัด (1 ดาว) ในพื้นที่ศูนย์กลางภูมิภาคแหล่งท่องเที่ยว และเมืองชายแดน ที่ได้รับประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (ศูนย์วิจัยกรุงศรี, แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรม ปีพ.ศ. 2562- 2564, 2562)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ออก พระราชบัญญัติ วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี พ.ศ. 2543 กำหนดเกณฑ์ของวิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises :SME's) ได้กำหนดให้ธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กอยู่ในภาคการบริการ (Service sector) โดยพิจารณาขนาดของธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมที่พักมีรายละเอียด ดังนี้ 1) มีมูลค่าขั้นสูงของสินทรัพย์ถาวร สำหรับธุรกิจขนาดกลางไม่เกิน 200 ล้านบาท และขนาดเล็กไม่เกิน 50 ล้านบาท 2) มีเกณฑ์จำนวนการจ้างงาน สำหรับธุรกิจขนาดกลางไม่เกิน 200 คน และขนาดเล็กไม่เกิน 50 คน 3) มีจำนวนห้องพักไม่เกิน 100 ห้อง

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิ Bumi Kita (Bumi Kita Foundation of France) ได้ร่วมมือกันวิจัยธุรกิจท่องเที่ยวของไทย และจัดพิมพ์ผลงานเป็นหนังสือชื่อ The Natural Guide to Thailand หรือชื่อภาษาไทยว่า “ วิถีปฏิบัติที่ดีสำหรับธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม: การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ” ใน ปี พ.ศ.2550 เพื่อเป็นคู่มือวิถีปฏิบัติที่ดีสำหรับธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ให้สามารถเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการ และเป็นแนวทางส่งเสริมวิถีปฏิบัติที่ดีในภาคการท่องเที่ยวของไทย หลักการของ “ วิถีปฏิบัติที่ดีสำหรับธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม: การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ” เป็นที่รู้จักในนามของ “แนวทางพื้นฐาน 3 ประการ” ของกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และความรับผิดชอบต่อสังคม ในหลักการแต่ละด้านมีการกำหนดเกณฑ์ อย่างละเอียด โดยยึดถือแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การระหว่างประเทศ และหน่วยงานต่าง ๆ เช่น UNWTO, UNEP และระบบรับรองคุณภาพของประเทศต่าง ๆ เช่น ISO 14001, มูลนิธิไมซ์เขียว เป็นต้น (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิ Bumi Kita, 2550)

เกาะช้างเป็นเกาะขนาดใหญ่อันดับที่ 3 ของประเทศไทยรองจากเกาะภูเก็ตและเกาะสมุย ข้อมูลกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาระบุว่าใน พ. ศ. 2561 เกาะช้างมีจำนวนนักท่องเที่ยว 1,208,844 คน และรายได้จากการท่องเที่ยว 13,090.36 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของเกาะช้างมีความหลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านผิงตะวันออกของเกาะช้าง และมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริเวณตำบลเกาะช้างใต้ นับได้ว่าเกาะช้างเป็นสถานที่

ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะช้าง เป็นเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชพื้นที่บางส่วนเป็นเขตกองทัพเรือ และเกาะช้างเป็นเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเขตที่ 3 ขององค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ในพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด มีการขยายตัวของธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กจำนวนมาก เพราะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลที่กำหนดให้จังหวัดตราดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเป็นเมืองท่องเที่ยวเมืองรองในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของเขตภาคตะวันออก พื้นที่เกาะช้าง มีโรงแรมจำนวน 393 แห่ง แบ่งเป็น 1) โรงแรมขนาดใหญ่ 57 แห่ง 2) โรงแรมขนาดกลาง 100 แห่ง 3) โรงแรมขนาดเล็ก 236 แห่ง (สำนักงานการท่องเที่ยว จังหวัดตราด พ. ศ. 2560: 56) คำจำกัดความของโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้อ้างอิงตามมาตรฐานโรงแรมในประกาศของกรมท่องเที่ยว พ.ศ. 2557 หมายถึงโรงแรมที่มีมาตรฐานตั้งแต่ระดับ 1 ดาวถึงระดับ 3 ดาว ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้างมีจำนวนเพิ่มขึ้นในเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ในปัจจุบันมีโรงแรมขนาดใหญ่ 5 แห่งได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม คือมาตรฐานโรงแรมใบไม้เขียว

ผู้วิจัยจึงสนใจ ประเมินศักยภาพของโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง ภายใต้หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเป็นต้นแบบใช้กับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อประเมินศักยภาพของโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง ภายใต้หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารตามหลักการอย่างยั่งยืนสำหรับโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเกาะช้าง จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ และประชาชนในเกาะช้าง ใช้การสุ่มแบบอ้างอิงต่อ (Snow Ball Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) ด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) โดยศึกษาและประยุกต์ใช้ตัวบ่งชี้ในคู่มือ “วิธีปฏิบัติที่ดีสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย” ของสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมูลนิธิ (Bumi Kita)

3. การเก็บข้อมูลการวิจัย ใช้การสัมภาษณ์ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก และนักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรมนั้นๆ รวมถึงชุมชนที่อยู่ใกล้โรงแรมที่ให้ข้อมูล ในส่วนผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม โดยประเมินศักยภาพใน 3 ด้านได้แก่ (1) ด้านเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2) ด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว (3) ด้านเป็นมิตรกับชุมชน แต่ละด้านมี 4 ตัวชี้วัด

ส่วนนักท่องเที่ยวจะประเมินด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และในส่วนประชาชน จะประเมินด้านเป็นมิตรกับชุมชนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม โดยกำหนดกลุ่มคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง (Key Word) ในการประเมินศักยภาพของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มและตรวจสอบจากเนื้อหาสัมภาษณ์ว่ามีคำเหล่านี้หรือไม่ ในบริบทและความเข้าใจที่ถูกต้องหรือไม่ รวมถึงการตอบคำถามสำคัญที่เกี่ยวข้อง (Critical Question) โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบในลักษณะสามเส้าของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ศักยภาพของโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง ภายใต้หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แยกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวและด้านเป็นมิตรกับชุมชน

1.1 ด้านเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) การวางแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมว่าด้วยนโยบาย การจัดการ การออกแบบภูมิทัศน์และอาคาร ผลการวิจัยพบว่า โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กมีศักยภาพในข้อนี้โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการใส่ใจสิ่งแวดล้อม ผู้ให้ข้อมูลโรงแรมขนาดกลางกล่าวว่า (เราเริ่มตั้งแต่การออกแบบตัวอาคารมีการวางแผนการบริหารจัดการพลังงาน โดยออกแบบพื้นที่สาธารณะของโรงแรมให้เป็นพื้นที่โปร่ง หลังคาสูง อากาศถ่ายเทได้สะดวกเพื่อลดปริมาณการใช้

เครื่องปรับอากาศ) มีความตระหนักเรื่องการประหยัดพลังงานและมีมาตรการการประหยัดพลังงาน (ภายในโรงแรม มีระบบควบคุมไฟฟ้าในห้องพักด้วยระบบคีย์การ์ด พื้นที่สาธารณะติดตั้งไฟฟ้าด้วยระบบเปิด - ปิด อัตโนมัติ ใช้หลอดไฟที่ประหยัดพลังงาน) ด้านการประหยัดพลังงาน ผู้ให้ข้อมูลโรงแรมขนาดเล็ก กล่าวว่า(โรงแรมมีนโยบายปิดไฟหน้าหาดหลัง เวลา 23.00 น) (ไม่ใช่เครื่องปรับอากาศแต่ใช้พัดลมในห้องพักและพื้นที่ส่วนกลางที่ออกแบบให้โล่ง และมีหน้าต่างขนาดใหญ่เพื่อเปิดรับลมและแสงสว่าง)

2) การอนุรักษ์ น้ำ พลังงาน และลดการใช้สารเคมี ผลการวิจัยพบว่าโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กมีศักยภาพในข้อนี้โดย มีการกำหนดนโยบายการใช้ใช้อย่างประหยัด การรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เพื่อมุ่งเน้นการใช้น้ำอย่างมีคุณภาพ เพราะในพื้นที่เกาะช้างไม่มีระบบน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค มีเพียงแต่ระบบประปาชุมชนและระบบประปาบาดาล ผู้ให้ข้อมูลโรงแรมขนาดกลางกล่าวว่า (มีการติดตั้งระบบและอุปกรณ์ประหยัดน้ำภายในโรงแรม มีการตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับระบบน้ำอย่างสม่ำเสมอ) ผู้ให้ข้อมูลโรงแรมขนาดเล็กกล่าวว่า (ปลูกดอกไม้และต้นไม้ที่ไม่ต้องการน้ำมากประดับบริเวณโรงแรม) ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีนโยบายอบรมพนักงานเป็นประจำ เพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการประหยัดพลังงาน และการลดใช้สารเคมี โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบางแห่งแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง ด้วยการขุดบ่อน้ำบาดาลส่วนตัวเพื่อใช้อุปโภคบริโภคภายใน หรืออาจต้องซื้อน้ำมาใช้เพิ่มในกรณีที่น้ำบาดาลไม่เพียงพอ

3) การจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการน้ำเสีย ผลการวิจัยพบว่าโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กมีศักยภาพยังไม่ดีพอในด้านนี้ ในภาพรวมผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการดำเนินการจัดการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีเพื่อลดปริมาณขยะ ผู้ให้ข้อมูล 7-8 คน กล่าวว่า (โรงแรมมีการรณรงค์การลดปริมาณของเสีย มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง) (นำของเสียประเภทเศษอาหารมาหมักเป็นปุ๋ย) (ฝังกลบขยะในบริเวณพื้นที่ของโรงแรม) ผู้ให้ข้อมูลจากโรงแรมที่อยู่ติดหน้าหาดกล่าวว่า (มักมีขยะลอยน้ำทะเลลอยขึ้นมาติดตามหน้าหาด เป็นภาระด้านการจัดการขยะเพิ่มเติม)

อย่างไรก็ตาม สาเหตุหลักได้แก่ปริมาณขยะมีมากเกินไปเกินกว่าขีดความสามารถในการบริหารจัดการ เกิดจากการขยายตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ปริมาณขยะในพื้นที่หมู่เกาะช้างมีมากเกินไปเกินกว่าขีดความสามารถในการบริหารจัดการ เนื่องจากเกาะช้างมีสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะนอกจากนี้พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติซึ่งมีกฎระเบียบในการจัดการสิ่งแวดล้อมเฉพาะ เช่น ไม่สามารถจัดการขยะด้วยการเผาได้

นอกจากนี้ ข้อมูลวิจัยบ่งชี้ว่าปัญหาน้ำเสียนับเป็นปัญหาที่สำคัญเช่นกัน เพราะเมื่อธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ขยายตัว จำนวนประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณน้ำเสียเพิ่มตาม ผู้ให้

ข้อมูลทั้งหมดมีระบบจัดการน้ำเสียเท่าที่กฎหมายกำหนดไว้คือ บ่อเกรอะ แต่มีผู้ให้ข้อมูลโรงแรมขนาดกลางหลายแห่ง กล่าวว่า (มีถังดักไขมันก่อนระบายน้ำเสียสู่ระบบของท้องถิ่น)

รูปภาพ น้ำเสียจากโรงแรมถูกทิ้งลงทะเลผ่านทางระบายน้ำ

4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่าโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กมีศักยภาพในด้านนี้ ผู้บริหารโรงแรมและพนักงานร่วมดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพโรงแรมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ลดต้นทุนก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้องค์กร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ กล่าวว่า (มีการกำหนดนโยบายและแนวทางการให้บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแก่พนักงาน) (มีการจัดกิจกรรมให้พนักงาน และลูกค้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ)

1.2 ด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว

ข้อมูลวิจัยพบว่าโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กมีศักยภาพในด้านนี้ครบทุกตัวชี้วัด ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับการให้บริการที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างจุดเด่นของโรงแรมให้นักท่องเที่ยวประทับใจและให้สามารถแข่งขันในธุรกิจได้ ผลการวิจัยพบว่าโรงแรมขนาดเล็กมักได้เปรียบในด้านนี้ เพราะมีนักท่องเที่ยวที่มาพักจำนวนไม่มากตามจำนวนห้องพัก และเจ้าของโรงแรมมักเป็นผู้ให้บริการเอง จึงสามารถดูแลลูกค้าของโรงแรมได้อย่างใกล้ชิดมากกว่าโรงแรมขนาดกลางที่มีจำนวนห้องพักและมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาพักมากกว่า ทำให้การให้บริการอาจไม่ใกล้ชิดเท่าที่ควร

ในประเด็นศักยภาพด้านการรักษาสภาพเดิมและความงามของสถานที่ ด้านความปลอดภัยและความสะอาดในสถานที่พักแรม และด้านการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ข้อมูลวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีศักยภาพในด้านนี้

(ห้องอาหารโรงแรมเราบริการผลไม้ประจำฤดูกาล และเครื่องดื่มสมุนไพร) มีบริการการนวดแผนไทย หรือหลายโรงแรมขนาดกลางมีบริการนวดแผนไทยที่ศาลากลางแจ้งบริเวณชายหาด ผู้ให้ข้อมูล 5 คน กล่าวว่า (โรงแรมมีกิจกรรมเดินเก็บขยะในพื้นที่ชายหาดหน้าโรงแรมทุกเช้า มีนักท่องเที่ยวมาร่วมด้วยวันละหลายคน) ผู้ให้ข้อมูล 8 คน กล่าวว่า (โรงแรมเราตีประกาศว่าวันไหนจะออกไปเก็บขยะทะเล มีนักท่องเที่ยวมาลงชื่อร่วมด้วยทุกครั้ง) เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีวินัยและสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

1.3 ด้านเป็นมิตรกับชุมชน

โรงแรมขนาดกลางส่วนใหญ่มีศักยภาพด้านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน เพื่อจูงใจให้พนักงานพอใจและไม่เปลี่ยนงาน (โรงแรมเชิญวิทยากรมาอบรมเรื่องคุณภาพการให้บริการเป็นประจำทุก 3 เดือน) (เราจ้างฝรั่งมาสอนภาษาอังกฤษแก่พนักงานส่วนหน้าอาทิตย์ละ 5 ชั่วโมง) ส่วนโรงแรมขนาดเล็กมักไม่อาจรักษานักงานไว้ได้นาน เพราะมีความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) น้อย เมื่อพนักงานมีความรู้ ความสามารถในการบริการ มักออกไปทำงานในโรงแรมขนาดใหญ่ขึ้น (อยู่กับเราพอรู้งาน ก็ถูกซื้อตัวไปทำโรงแรมอื่น) เจ้าของโรงแรมขนาดเล็กส่วนมากจึงบริหารธุรกิจแบบครอบครัว (เอาลูกหลานมาช่วยงาน ได้รู้จักแขกใกล้ชิด) และมักจ้างแรงงานต่างชาติ เช่น เขมร พม่า ลาวมาทำงานด้านทำความสะอาดห้องพักและบริเวณโรงแรม

ข้อมูลวิจัยพบว่า โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่ มีศักยภาพด้านความเป็นมิตรกับชุมชน ด้านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสนับสนุนโอกาสทางเศรษฐกิจในชุมชน และด้านการส่งเสริมศิลปะ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (โรงแรมเราสนับสนุนพนักงานเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน พร้อมทั้งอาหารและ น้ำดื่ม) (เราส่งทั้งพนักงานและลูกค้าที่เข้าพักไปร่วมกิจกรรมปลูกป่า) (แขกของโรงแรมจะมาลงชื่อเข้าร่วมกิจกรรมออกเรือไปเก็บขยะทะเลกับชุมชน)

2. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่มีต่อธุรกิจโรงแรมขนาดกลาง และโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง

2.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโรงแรมขนาดกลาง และโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวพบว่า โรงแรมขนาดกลางและโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้างมีศักยภาพในประเด็นความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว (พนักงานเป็นมิตร และเต็มใจให้บริการตลอดเวลา) (มาพักที่นี่เจ้าของโรงแรมดูแลเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน) นักท่องเที่ยวยังมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการนำเสนอของโรงแรม (ชอบที่โรงแรมเตรียมอาหารให้ใส่บาตรพระ)

ในประเด็นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวเห็นสิ่งที่เขียนอยู่ในรูปของนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น การประหยัดน้ำ การนำหลอดไฟที่ประหยัดพลังงานมาใช้ การตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยวด้วยวัสดุเหลือใช้ (มีตะกร้าสานด้วยใบไม้ใส่ผลไม้ในท้องถิ่นในห้องพักทุกวัน ชอบมาก) (ถึงโรงแรมจะมีต้นไม้มาก แต่ไม่ค่อยโดนยุ่งกัด เพราะมีผลิตภัณฑ์กันยุงที่เป็นสมุนไพรอยู่ในห้อง พนักงานแนะนำให้ทาแขนและขาเวลาออกไปกลางแจ้งในเวลานั้น) สิ่งเหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่ามีคุณค่าในการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม (โรงแรมมีกิจกรรมการเดินเก็บขยะในพื้นที่ชายหาดหน้าโรงแรมหลังจบแอร์บิคตอนเช้า) (ชอบเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าและโรงแรมเตรียมอาหารกล่องให้) (ดีใจที่มาพักที่นี่ แล้วได้ออกเรือไปสร้างปะการังเทียมกับชุมชน)

2.2. ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อธุรกิจโรงแรมขนาดกลาง และโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง

ข้อมูลการสัมภาษณ์ชุมชนพบว่า โรงแรมขนาดกลางและโรงแรมขนาดเล็กหลายแห่งมีศักยภาพด้านเป็นมิตรกับชุมชน แต่ธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงบทบาทช่วยเหลือหรือสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนอย่างชัดเจน มีนายทุนเข้ามาลงทุนในธุรกิจโรงแรมมากขึ้นแต่แรงงานต่างถิ่นก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน (ส่วนใหญ่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำประมงกัน บางส่วนก็ทำงานตามโรงแรมร้านอาหาร) ในส่วนการปรับตัวของชุมชนพบว่า มีการปรับตัวเข้ากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ (คนที่ไม่มีเรือเขาก็ไปรับจ้างนักท่องเที่ยวพานั่งเรือเล่น ไปดำน้ำดูปะการังกัน ไปตกปลา กัน บางทีรายได้ดีกว่าทำประมงอีก)

เรื่องศักยภาพของโรงแรมด้านความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แยกเป็น ประเด็นศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม และประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลสัมภาษณ์ชุมชนพบว่าโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่มีศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันการแย่งทรัพยากรน้ำในช่วงฤดูแล้งระหว่างชุมชนและภาคท่องเที่ยวเริ่มมีปัญหา (แถวนี้มันไม่มีแหล่งน้ำ พอเข้าช่วงแล้งก็มีปัญหาเรื่องน้ำใช้บ้าง ยิ่งช่วงไหนนักท่องเที่ยวเยอะยังเป็นปัญหา) (พอน้ำขาดเขาก็ไปซื้อจากชุมชนอื่นๆที่เค้ามียแหล่งน้ำ ซื้อที่ละคันรถ ราคาประมาณพันนึง) ผู้ให้ข้อมูลบางคนเห็นว่าการมีโรงแรมขนาดเล็กเปิดดำเนินการในชุมชนก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าผลดี (ปัญหาเรื่องน้ำเสียเป็นปัญหาสำคัญเหมือนกัน ชาวบ้านกับโรงแรมใช้น้ำกันแล้วก็ปล่อยทิ้งออกมา บางแห่งก็ปล่อยกันริมหาดเลย ไม่มีการจัดการอะไร อีกหน่อยถ้าคนอยู่กันเยอะๆก็น่าจะเป็นปัญหา) ปัญหาความแออัด มีการรุกร้าพื้นที่อุทยานและพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น หากพิจารณาจากแนวโน้มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปีจนเกิดขีดการ

รองรับของธรรมชาติ (Carrying Capacity) อาจส่งผลให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมบนเกาะช้างทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

ข้อมูลการสัมภาษณ์ พบว่า โรงแรมรวมถึงนักท่องเที่ยวมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (ทางชุมชนจะจัดประชุมทุกเดือนและทำกิจกรรมเก็บขยะกันทุกสัปดาห์ โรงแรมเขาก็มาร่วมทุกครั้ง) (โรงแรมเขาสนับสนุนสิ่งของ อาหารและ น้ำดื่ม มาตลอดทุกกิจกรรม) ชุมชนมีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวไม่ใช่อันเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (ฝรั่งดูแลสิ่งแวดล้อมดีกว่าเราอีก บางคนก็มาเข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะกับเราด้วย ในส่วนนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมดี ที่เป็นปัญหาก็มีบ้าง แรงงานต่างชาติต่างหากที่บางครั้งทิ้งขยะไว้เกลื่อน)

เนื่องจากชุมชนบนเกาะช้างมีความเข้มแข็งจึงมีการกำหนดกฎระเบียบในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ด้านต่าง ๆ ความร่วมมือที่สำคัญระหว่างผู้ประกอบการโรงแรมและชุมชนที่น่าชมเชยคือ ห้ามมีกิจกรรมทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับเครื่องยนต์บริเวณชายหาดและทะเลรอบ ๆ ทำให้ไม่มีกิจกรรมที่สร้างน้ำเสียโดยเฉพาะคราบน้ำมัน เช่น การเล่นเจ็ตสกี การเล่นเรือกล้วย เป็นต้น

3. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง

3.1 หลักการลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ณ สถานที่ประกอบการ (On Site Treatment) โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ควรใช้หลักการลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ณ สถานที่ประกอบการ (On Site Treatment) โดยควรทำความเข้าใจและปฏิบัติตามเนื้อหาและข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น คู่มือประชาชนการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า และคู่มือการจัดการน้ำเสียชุมชนของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กสามารถใช้ความรู้จากคู่มือเหล่านั้นการตรวจสอบขั้นตอนปฏิบัติเพื่อลดความรุนแรงของปัญหา และใช้ตรวจสอบ ปรับปรุงกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ เพื่อให้มีความเหมาะสมและนำกลับไปเป็นกระบวนการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

ส่วนการแก้ไขปัญหามลพิษจากน้ำจืด ควรเน้นการพึ่งพาตนเองและเก็บกักน้ำจืด บางโรงแรมมีบ่อน้ำบาดาลส่วนตัวเพื่อใช้อุปโภคบริโภคภายในแต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผู้ประกอบการควรคิดหาวิธีเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้เพราะเกาะช้างมีฤดูฝนถึงปีละ 8 เดือน เป็นการเพิ่มปริมาณน้ำจืดอีกวิธีหนึ่ง

3.2 พัฒนาห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หน่วยงานของรัฐด้านการท่องเที่ยว ควรเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ในการกำหนดนโยบาย และกฎข้อบังคับในการส่งเสริมพัฒนาห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้านข้อมูลและความรู้เรื่องการค้าและการ

ท่องเที่ยว ความรู้ในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาสินค้าและกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลอดจนมีการกำหนดมาตรฐานราคาที่เป็นธรรมต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค และจำเป็นต้องบูรณาการด้านนโยบาย ระเบียบ และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่

3.3. มีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และสิ่งแวดล้อม (Carrying Capacity Regulation) และบังคับใช้อย่างจริงจัง

อภิปรายผล (Research Discussion)

ประเมินศักยภาพของโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง ภายใต้หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง มีศักยภาพในด้านเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่มีข้อจำกัดเรื่องการจัดการขยะ น้ำเสีย และการขาดแคลนน้ำจืดระหว่างหน้าแล้ง ผู้ให้ข้อมูลเห็นความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมและทราบว่าถ้าโรงแรมมีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ จะได้ผลตอบแทนในรูปของความได้เปรียบในการแข่งขันโดยเป็นผู้นำของโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความจงรักภักดีของลูกค้าโรงแรมลดการลาออกของพนักงาน ได้รับรางวัลและภาพลักษณ์โรงแรมสีเขียวและเป็นการสร้างจุดขายการตลาดสอดคล้องกับ Graci, S. and Dodds, R. (2008) เรื่องกรณีศึกษาข้อตกลงเรื่องสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงแรมของแคนาดา (The Business Case for Environmental Commitment in the Canadian Hotel Industry)

โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง มีศักยภาพในด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว ข้อมูลส่วนนี้ถูกต้องและสอดคล้องกับข้อมูล ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธุรกิจโรงแรมขนาดกลาง และโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้างด้านเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเห็นสิ่งที่เขียนอยู่ในรูปของนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน แนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในธุรกิจท่องเที่ยวนั้น สามารถเป็นการลดต้นทุนการผลิตของธุรกิจและเป็นการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในด้านการเพิ่มมูลค่า (value-added) และสร้างความแตกต่าง (differentiate) ให้แก่สินค้าและบริการ นับเป็นปัจจัยเพิ่มความพึงพอใจ (Satisfaction) ให้แก่ลูกค้าได้ สอดคล้องกับสุรพจน์ ณ ถกลาง (2562) เรื่อง แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง จังหวัดตราด

ศักยภาพด้านการเป็นมิตรกับชุมชน พบว่าสอดคล้องกันทั้งความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่มีศักยภาพ

ด้านการเป็นมิตรกับชุมชนและศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่ได้แสดงบทบาทที่ชัดเจนในการร่วมส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน ตลอดจนไม่มีศักยภาพที่ดีพอในการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากแนวโน้มนักท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปีจนเกิดขีดการรองรับของธรรมชาติ (Carrying Capacity)

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กบนเกาะช้าง 3 แนวทาง ได้แก่

1. หลักการลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ณ สถานที่ประกอบการ (On Site Treatment) ในปัจจุบันมีคู่มือปฏิบัติในการจัดการสิ่งแวดล้อมและมีการวัดผลตามมาตรฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม คู่มือเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการโรงแรมสามารถปฏิบัติตามขั้นตอน และมีเกณฑ์การวัดผลด้วยตัวเอง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย นับเป็นกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลถึงชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงแรม สอดคล้องกับ Karim Zein (2008) เรื่องการปฏิบัติที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจโรงแรม (Best Environmental Practices for the Hotel Industry) และสอดคล้องกับ Alexandar B. Smith and Others (2015) เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการ วิธีปฏิบัติอย่างเยี่ยม การมีส่วนร่วมของแขก และความพึงพอใจของลูกค้า (Environmental Sustainability in the Hospitality Industry: Best Practice, Guest Participation and Customer Satisfaction)

2. ส่งเสริมและพัฒนาห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หน่วยงานของรัฐด้านการท่องเที่ยว ควรเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการกำหนดนโยบายและกฎข้อบังคับในการส่งเสริมพัฒนาห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. มีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และสิ่งแวดล้อม (Physical and Ecological Carrying Capacity Regulation) และบังคับใช้อย่างจริงจังเนื่องจากเกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ มีความจำกัดเรื่องขนาดพื้นที่และการจัดการสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Sonya Graci and Rachel Dodds (2010) เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ (Sustainable Tourism in Island Destination)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเกาะช้างสามารถนำผลการศึกษาไปปฏิบัติ เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับทฤษฎี และมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของไทย และมาตรฐานของอาเซียน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการในการวางแผน กำหนดนโยบายและ กิจกรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางบริหารตามหลักการอย่างยั่งยืนสำหรับโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ ที่ไม่ได้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564), [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.mots.go.th>, [2 มิถุนายน 2562.]
- บทสรุปผู้บริหาร. (2562). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SME SPEED UP ปี 2562 กรุงเทพฯ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.sme.go.th>, [28 กันยายน 2562.]
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิ Bumi Kita. (2550). “วิธีปฏิบัติที่ดีสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย” กรุงเทพฯ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพจน์ ณ ถลาง. (2562). แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงแรมขนาดเล็กบนเกาะช้าง จังหวัดตราด. ดุษฎีนิพนธ์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกรุงศรี แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2562-2564 ธุรกิจโรงแรม กรกฎาคม 2562, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.krungsri.com>, [20 กุมภาพันธ์ 2561.]
- Alexandar B. Smith and Others. (2015). การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการวิธีปฏิบัติอย่างเยี่ยม การมีส่วนร่วมของแขก และความพึงพอใจของลูกค้า. (Environmental Sustainability in the Hospitality Industry: Best Practice, Guest Participation and Customer Satisfaction) The Center for Hospitality Research (CHR) Journal Vol.15 No.3 March 2015 pp 345-358.
- Graci S. and Dodds R. (2010). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ. (Sustainable Tourism in Island Destination. London: Earthscan Publications.

- Graci S. and Dodds R. (2008). **กรณีศึกษาข้อตกลงเรื่องสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงแรมของแคนาดา.** (The Business Case for Environmental Commitment in the Canadian Hotel Industry) London: Earthscan Publications.
- Karim Zein. (2008). **การปฏิบัติที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจโรงแรม.** (Best Environmental Practices for the Hotel Industry) Lausanne: Sustainable Business Associates (sba). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.pdfsemanticscholar.org>, [2 กันยายน 2562.]